

Glasilo
„Slovenskega učiteljskega društva v Ljubljani.“

Odgovorni urednik:
J a k o b D i m n i k,
učitelj v Ljubljani.

Št. 3. Ljubljana, 1. svečana 1894. XXXIV. leto.

Vsebina: V spomin učitelju Josipu Freuensfeldu. — J. Dimnik: Spisovni pouk. — —z—: Kako je risati zemljevid Kranjske dežele. — Fr. Trošt: Popis priprav in poskusov pri obravnavi beril iz prirodoslovja. — Ukazi in odredbe šolskih oblastev. — Književnost. — Listek. — Naši dopisi. — Društveni vestnik. — Vestnik. — Uradni razpisi učiteljskih služeb. — Listnica uredništva. — Listnica upravištva.

V spomin učitelju Josipu Freuensfeldu.

Kaj naredila si smrt? ni bilo nikjer druge žrtve?
Moralali si spet k nam priti nesrečna po njó?
Za listom pada z drevja list za sape jesenske;
Táko se naši možjé naglo pobirajo v grob,
Dični možjé, med njimi i Ti, predragi prijatelj,
Hitro nam dal si slovó v žalost prebitko nam vsem,
V žalost veliko rodu. Kdo njo bi opisal dostojno?
Težko je moje srcé, rosno je moje okó
Mnogo izgubil sem jaz, a kaj izgubila mladina,
Ktere učitelj si bil, ktere ljubitelj si bil?
Kaj je izgubil vsak kraj, kjer slišiš besedo slovensko,
Kjer za napredek je rod naš navdúšeno vnet?
Narod svoj górkó ljubeč, imel si visoke načrte,
Káko bi bil mu v pomoč, káko bi bil mu v korist;
Tvoji načrti so proč ko v pesek zapisana slova,
Jih je prečtala smrt; vsi so Ti bili zaman.
Oster si jezik imel a vedno ga rabil dostojno.
Bil si nasprotnikov strah, ako je treba biló.
Pesnik izboren si bil, za narodnost v nemal mladino,
Kakor na delo budi kmeta škrjanec žgoleč.
Res da radujo se zdaj Tvoje smrti nasprotniki naši,
Naj se radujo le naj! bodi brezvestneže sram!
Dokler naš rod bo vnet za vse, kar je dobro in lepo,
Dotlej ostane cvetoč Tebi med ljudstvom spomin. „Dom.“

Spisovni pouk.

(Dalje.)

Prepisovanje pa ni tako lahko, kakor bi znabiti marsikdo utegnil misliti. Pri prepisovanji moramo zahtevati od otroka, da prepíše besedo za besedo, oziroma stavek za stavkom — da še več; tudi vsako znamenje, vsako piko, ločilo in naglas mora prepisati in vmes pa ne sme prav nič izbrisati ali popraviti. V ta namen mora pa imeti učenec mnogo vaje in potrebnih navodil.

Učitelj prepisuj prve vaje v prepisovanji sam na šolsko tablo. Med tem naj si pa učenci — ne znamenje za znamenjem — ampak celi zlog in pozneje celo besedo dobro in natančno ogledajo, razložo v glasnike in potem šele prepíšejo. Tako prepisovanje hasni. Med posameznimi besedami nahajajoča se ločila morajo otroci natančno opazovati in tudi prepisati.

Predolgih vaj v prepisovanji pa ne smemo dajati otrokom v prvem šolskem letu. Če jim dajemo predolge naloge, potem vsled tega besedno obliko površno opazujejo, napačno zapišejo in potem pa popravljajo. Temu se polagoma privadijo in vsled tega še v višjih razredih ne znajo prepisovati. Če znajo mladi začetniki dve vrstici brez napake prepisati, smo dosegli smoter, ki ga predpisuje učni črtež glede spisja za prvo šolsko leto.

2. razred.

Učni smoter: „Po načrtu osnovane vaje v prepisovanji celih stavkov in beril (oziroma berilnih odstavkov)“.

Vse, kar sem omenil pri 1. razredu, velja — seveda s pomnoženimi zahtevami — tudi za 2. razred, oziroma drugo šolsko leto. Nazorni nauk, ki se naslanja na razpravo beril, ima tudi v drugem šolskem letu važno ulogo. Učenca moramo vaditi govoriti. Pogosto in pravilno govoriti se pa uči učenec v 2. šolskem letu najbolj s ponavljanjem beril na stavljena vprašanja, posebno če je v odgovoru zapadeno tudi vprašanje. Ta del pouka naj se prav pogosto goji. Učenec pa ponavlja vsebino berila na stavljena vprašanja doslovno, kajti večkratno ponavljanje utrdi pouk in vadi v izraževanju mislij. Naposled pa dobivaj učenec dan na dan primerne pa ne predolge naloge, ki se opirajo na pravopisna in slovniška pravila; učitelj pa glej, da so naloge brez večjih napak, lepo pisane in imajo tudi pravilno obliko. Pismeno obdelovanje slovniške tvarine je kaj dobra podstava za spisje v drugem šolskem letu in, da to dosežemo, moramo slovnico v stavkih obdelovati. Pri „samostalniku“ narejamo lahko stavke s samostalnikovim dopovedkom. Raba pridevnikovega dopovedka nas že sama

napeljuje na skladanje stavkov in stavke z glagolovim dopovedkom pa piši učenec v jednini, dvojini in množini, v sedanjem preteklem in prihodnjem času. Dalje naj se naštevajo in prepisujejo imena oseb, živalij in rečij v 1. in 4. sklonu v vseh treh številih kot ponavljanje že naučene tvarine iz nazornega nauka po primernih vprašanjih. Take vaje bi bile n. pr.: Katere reči so v šoli, sobi, cerkvi, kleti, kuhinji, skednji? Katera orodja rabi kmet, mizar, krojač, črevljar, kovač itd.? Katera jedila, oblačila poznate? Imenujte dneve, tedna, meseca, letne čase! Napišite 5 krstnih imen! Doma so: oče, mati, bratje, sestre itd. Poznamo živali: konja, kravo itd. Poznamo rokodelce: mizarja, kovača itd. Zverine so: volk, medved itd. Rude so: zlato, srebro itd. Imam dve roki, nogi, ušesi itd.

Kar se tiče pismenih vaj, naj ne segajo dalje, kakor do prepisovanja (le redkokedaj do narekovanja) in do tega, da izdelujejo prve slovniške naloge.

Da postanejo vaje mikavnejše, naj se dajo tudi kratki popisi po vzgledih. Najprej se popisujejo prirodni ali umetni predmeti, ki so se že ustno razložili ali, ki jih otroci takorekoč vidijo n. pr. ustno popisana miza, popišejo otroci pismeno kako določeno mizo na stavljena vprašanja. Splošnemu popisu vasi sledi popis določene (domače) vasi.

Popisujejo naj se pa reči vedno na stavljena vprašanja. Če popisujemo n. pr. „Drevo“, ne smemo reči učencu: „Popiši mi drevo!“ Ali pa: „Kateri so deli drevesa?“ To ni prav. Popisovati se morajo reči vedno na stavljena vprašanja; n. pr. Kako se imenuje del drevesa, ki se nahaja v zemlji? (Korenike). Kaj poganja ali raste iz korenik? (Deblo). Kaj raste iz debla? (Veje). Kaj poganja iz vej? (Mladike) i. t. d. Po tem vzgledu popiše potem učenec lahko jablano, hruško, smreko itd.

Pomniti je pa treba, da večji in zloženi predmeti so lažji za popis, ker imajo več znakov in torej tudi več tvarine.

V 2. šolskem letu se morajo otroci vaditi tudi prav pridno v prepisovanji iz „berila“ in sicer najprej posameznih besed, potem stavkov berilnih odstavkov in naposled tudi kratkih beril. Vaje v prepisovanji so tudi v 2. razredu, oziroma v 2. šolskem letu prva stopinja za gojitev pismenega izraževanja mislij. Posebno doslovno prepisovanje naj se v 2. šolskem letu prav pridno goji.

Paziti moramo zopet, da otroci prehitro ne pišejo kajti tisti, ki hitro pišejo, navadno tudi napačno pišejo in boljše je „napako zabraniti, kakor pa napako popravljati“.

Preveč pa tudi v tem šolskem letu ne smemo zahteveti od otroka. Bolje malo, pa tisto prav. Če zna 2—3 tiskane vrstice brez napake in brez najmanjšega popravka prepisati, smo že precéj storili v tem razredu, oziroma oddelku bodisi za pravopisni, kakor tudi za spisovni pouk.

3. razred.

Učni smoter: „Vaje v mnogovrstnosti izraza. Pismeno ponavljanje jednostavnih povestij in popisov po stavljenih vprašanjih“.

Spisje v pravem pomenu besede začenja se šele takrat, kadar so otroci zmožni pravilno prepisovati in narekovano prav zapisovati. Zaradi tega se morajo tudi v 3. razredu še vedno vaditi v prepisovanji; kajti otrok mora pravilno besedno obliko prav mnogokrat viditi in jo tudi zapisati, šele potem mu ostane v spominu. Zapisujejo se iz nazornega nauka in iz ostalega pouka kratki popisi, ki so se že popolnoma razvili. Tu je treba določiti, kako se vrste stavki.

Če smo v prvih dveh šolskih letih otroka tako daleč pripravili, da zna svoje misli vsaj deloma izražati in zapisovati, smo že precéj storili za spisovni pouk. To je pa tudi neobhodno potrebno za vsacega učenca 3. razreda, kajti učni črtež zahteva v tem razredu že mnogovrstnost izraza. Temu se pa učenec najprej privadi s stvarnimi in slovničnimi razpravami beril. Posebno ponavljanje vsebine beril na stavljena vprašanja je kaj izvrstna vaja za mnogovrstnost izraza. Pri teh vajah se vadi učenec pridno in temeljito misliti, pravilno in pogosto govoriti ter pisati pravopisno in slovniško pravilne stavke. Pri teh vajah postavimo učenca v mislih na kraj, kjer se vrši dejanje; naznanimo čas, kedaj se vrši; primerjamo posamezne dele s tem, kar je učenec že prej slišal ter sklepamo na nasledek posameznih dejanj.

Berilo podaje obilen zaklad besed, izrazov in mislij. Učitelju ni treba šele vzbujaati mislij v duši učenčevi; te misli so v berilu že razvite in učitelj jim daj le še prikladno obliko.

Ponavljjanje vsebine berila na stavljena vprašanja so pa že prve vrste popisi, katere nam tudi učni črtež za 3. razred predpisuje. Sicer sem se že pri 2. razredu dotaknil popisov, a ti popisi so bili le posamezna uzorov, pri katerih je bilo otrokom dokazati, kako morajo paziti na vse posamezne znake, kako jih razvrstiti in zapisati. Popisi 3. razreda se pa opirajo na razprave prirodopisnih in zemljepisnih beril, ki obsezajo prav ob kratkem vse znake, ki se nahajajo v berilu o kaki živali, rastlini itd. Učitelj mora sploh skrbeti, da pripravi za spise naloge take popise, ki so učenčevemu razumu primerni in poleg tega tudi mikavni. Na dobrih vzgledih naj učencem pokaže, kako se take spise naloge izdelujejo. Posebno važno pa je, da učitelj sam večkrat take naloge izdeluje in jih potem, ko so učenci svoje spisali, prečita, da učenci iz njih razvidijo, kako se vrsté misli in kako lep je slovenski književni jezik.

Kakor pri vsakem učenem predmetu velja tudi v spisji načelo: „Od znanega do neznanega, od lahkega do težkega“.

Naj lažje spisne vaje so take, v katerih je označena tvarina in oblika. Semkaj spada prepisovanje iz berila.

Več se že zahteva od učenca, ako se mu da tvarina in on ji mora določiti primerno obliko; recimo v kaki povesti se predrugači oseba, število ali čas.

Naznačena pa je lahko oblika, a učenec mora poiskati vsebino. Taki so, recimo, popisi po vzgledih, izpreminjevanje basnij in povestij v druge.

Slednjič izdelujejo učenci s pomočjo učiteljevo tudi take naloge, v katerih se mora iskati tvarina in oblika; recimo, prosti popisi, primerjanja in dogodbe. Te zadnje vaje pa, seveda, še ne spadajo v 3. razred.

Vse spisne vaje imajo pa svojo zaslonbo v nazornem nauku. Tu se obravnava vse ustmeno, kar postane pozneje spisna tvarina. Začenja se z imenovanjem rečij, katere vidi učenec v šoli, zunaj šole, doma itd. Da si pa učenec reči lože zapomni, treba je, da ga vadimo, da jih našteva po kaki določeni vrsti; opozorimo ga, da se imenitnejše reči imenujejo pred manj važnimi; istotako, da reči, katere se odlikujejo po velikosti, poprej imenujemo nego druge. Ako n. pr. naštevamo reči v šoli, razvrstimo jih v šolsko opravo in učila. Na ta način se navadi učenec brez učiteljevega opozorjenja reči uredovati, kar je razvitku učenčevega uma vsekako zelo važno.

Za tem sledi šele popisovanje rečij na stavljena vprašanja: Kaj je reč? Kakšni so njeni deli? Kdo jo je naredil? Čemu je? Iz česa je?

Kadar se obravnava jedne skupine dokonča, slede naj k tej primerne povesti, uganke in pregovori. To so glavna sredstva, s katerimi razvežemo učencu jezik.

J. Dimnik.

(Dalje prih.)

Kako je risati zemljevid Kranjske dežele.

(S prilogo: Zemljevidna mreža.)

Risanje zemljevidov jako pospešuje zemljepisni pouk na srednji in višji stopinji. O tem se je že mnogo pisalo. Navadno rišejo zemljevide v kvadratno mrežo, razdeljeno na več manjših skladnih kvadratov, ali pa v mrežo meridianov in vspelednikov. Toda tako risanje je preveč mehanično in vsled tega tudi vspeh le neznaten. Bolje je, ako se zemljevidno risanje izvrši v osnovni obliki dotične dežele. Tako narišejo Koroško v pravokotniku, Češko v po robu postavljenim čveterokotniku, Štajersko v mnogokotniku, sestavljenim iz treh čveterokotnikov.

Te oblike si učenci potem ohranijo dobro v spominu ter s tem pridobé jasen pregled dežel na raznih zemljevidih. Ali vse jedno ni, kako rišejo prvotne oblike, kajti ako ima oblika neprimerno ležo, potem je podoba zemljevida spačena.

Osnovna oblika zemljevida Kranjske dežele je trikotnik ali še bolje trapez.

Ako hočemo vsaj nekoliko pravilno narisati Kranjsko v trikotniku, potem potegnemo vodoravno črto ter na njej zaznamujemo (glej prilogo) 17 delov in pol. To najboljše pogodimo, ako zaznamujemo na vodoravnici 16 enakih delov in sicer na ta način, da celo premo razdelimo v začetku na 2 jednaka dela, potem vsako polovico zopet na dva, nadalje vsako četrtno na dva in vsako osmino na dva; potem pa k 16. delu dostavimo še jednega in pol. Sedaj potegnemo iz skrajnih točk navpičnici ter na prvi zaznamujemo 11, na drugi pa $3\frac{1}{2}$ prejšnje dele, na vodoravnici pa od početka proti konci zaznamujemo 5 delov, ako te točke zvežemo v premami *BJ*, *IS* in *BS* (glej prilogo) dobimo osnovno obliko t. j. trikotnik *BJS* in sicer nam predstavlja točka *B* Belopeč na Gorenjskem, *I* Ilirsko Bistrico na Notranjskem in *S* izliv Brezane v Savo na meji Hrvatske.

Se boljše osnovno obliko dobimo, ako na vodoravnici razdeljeni na $17\frac{1}{2}$ enakih delov potegnemo iz prve točke 12 delov, iz zadnje točke pa $4\frac{1}{2}$ delov dolgi navpičnici, vmes pa zaznamujemo na vodoravnici še točki oddaljeni od početka $3\frac{1}{2}$, od končiča pa $5\frac{1}{2}$ delov ter iz prve točke potegnemo 4 dele dolgo navpičnico. Ako tako določene točke *B*, *N*, *St* in *S* zvežemo s premami dobimo trapez *BNSStS*, v katerem *B* zaznamujemo Belopeč, *N* Nanos, *St* Stari trg pri Kolpi in *S* izliv Brezane v Savo.

Na ta način določimo lahko še druge kraje in važne točke pogorij in rek; toda to delo je prezamudno, treba je nadalje risati prostoročno po meri na oko. V ta namen potegnemo še diagonalni v trapezu, s tem razdelili smo trapez na štiri trikotnike. Sedaj pričnemo risati v tistem trikotniku, ki obsega bližnjo okolico ali pa, če učenci že dobro poznajo Kranjsko deželo z risanjem Save in deželnih mej.

Tok Save določimo z nekaterimi točkami. Tako n. pr. teče Sava od izvira do Radovljice *R* na levi strani preme, ki smo jo potegnili od *B* do *S* to je približno $\frac{1}{4}$ daljice *BS*, od Radovljice do železniške postaje „Save“ pod Litijo teče Sava na desni stani preme *BS* in to je približno polovica daljice od Radovljice do Bregane; od Savske postaje *S. p.* nadalje je tok Save zopet na levi strani preme in sicer prav blizu nje. Ako določimo na jednaki način še nekatere krivine reke, dobimo dovolj toček, po katerih moremo zarisati tok Save. Na zemljevidu tudi opazimo, da je tisti del Save, ki se od preme *BS* najbolj oddaljuje blizu Ljubljane in nekako na sredi med premami *BS* in *BSt*.

Z ozirom na premo *BSt* lahko določimo več važnih krajev n. pr. Ljubljano. Ljubljana *Lj.* leži približno pod središčem prem *BS*, nad središčem pa Kamnik *K*. Ako smo po tem navodilu določili nekoliko važnih krajev, določimo lahko druge približno na oko. Kraje, goré in vodé najboljše zaznamenujemo samo z začetnimi črkami, da ni zemljevid preobložen z imeni in premalo pregleden.

Marsikdo bo tudi še vprašal, kdaj naj učenci prično z risanjem zemljevida? Najbolje je, kadar že natančno poznajo Kranjsko deželo, kajti drugače je delo več ali manj potrata časa. Učencem se sicer že precej v začetku nariše na šolski tabli bližnja okolica, katero tudi učenci na popir narišejo; potem pa se jim vse to še enkrat na stenskem zemljevidu razloži in na njem tudi nadaljuje opis dežele. Zateva naj se od učencev pri risanju zemljevidov tudi nekoliko risarske spretnosti, zaradi tega naj se to goji le bolj na višji stopinji, kadar učenci že znajo risati težje sestavljene ornamente; kajti drugače so zemljevidi, ki so jih risali učenci, le spake (karikature) brez vsakega vzgojnega in poučnega pomena.

Dobro je tudi, ako učitelj zemljevid Kranjske dežele nariše v večji meri na črno platno z rdečo oljnato barvo.*) Na takem zemljevidu pa zaznamenuje le reke z dotoki, jezera, imenitnejše gore, posebno ob mejah, mesta, trge in le najvažnejše vasi (sedeže okrajnih glavarstev in sodišč) brez vsakih napisov. Ko se učenci dobro že spoznajo na šolskem stenskem zemljevidu, pokaže jim učitelj svoj zemljevid ter napiše povsod s kredo začetne črke; učenci pa sedaj na tem zemljevidu ponavljajo vso prejšno tvarino, pozneje zbrise učitelj tudi začetne črke in ako se spoznajo učenci tudi sedaj dobro na slepem zemljevidu, zrelí so za risanje dotične dežele.

Risanje zemljevida se pa mora vršiti polagoma n. pr. 1. uro rišemo le Savo in njene dotoke, 2. uro vse druge vode (reke in jezera) in deželne meje, 3. uro gore in prelaze, 4. uro kraje na Dolenjskem itd. Učitelju, ki je v risanju manj izvežban, dobro služi na platno zrisani zemljevid,*) ker sedaj poteza lahko po tankih rdečih črtah s kredo debelejšé črte. Bolje pa je, ako tudi učitelj prosto na tablo riše tako, kakor učenci na popir. Vsako uro je tudi treba risbe učencev natančno pregledati in prej narisano z učenci ustmeno ponoviti. —z—

Popis priprav in poskusov pri obravnavi beril iz prirodoslovja.

Pouk iz prirodoslovja ni tako težaven, kakor se marsikateremu dozdeva; kajti otrok že v nežni mladosti, ko začne misliti in govoriti, obrača svojo pozornost na reči, ki ga obdajajo. Večina otrok

*) Tak zemljevid ima II. mestna deška šola v Ljubljani in tudi meščanska šola v Krškem.

že brez kacega navodila opazuje naravo. Pozorni postanejo na žvižganje vetra skozi špranje pri oknih in durih, iznenadi jih jek, iz daljave opazijo, da se svit in pok pri sproženji puške ne zgodi hkrati; ravno to vidijo pri blisku in gromu, občudujejo špektralne barve pri oglatih steklenih rečeh in ravno take barve zagledajo na mavrici. Doma ali pozneje v šoli vidijo viseti toplomer in zakomer, slišijo ropotanje raznih strojev, drdrajoče lokomotive in celega vlaka ter opazijo tudi majhne učinkne para v kuhinji. Mati pristavi k ognju polni lonec vode, katera začne čez nekoliko časa kipeti in potem vreti, pokrov se vzdiguje in zgoščena para ven puhti. Dalje vidijo vporabo raznega orodja. Zunaj v prosti naravi gledajo solnce, luno, zvezde, nebo, veter, dež, sneg, točo; opazijo, da se na solnci kamen bolj segreje nego les in kaj radi stojè zraven premikajočih kmetijskih in drugih strojev. Tako se nahaja mnogobrojnih stvari, katere polagoma otroka zanimivajo.

Otrok pa ne opazuje samo, ampak hoče tudi vediti, zakaj se to tako godi, in marsikateri, ki je imel priliko občevati z malimi otroci, je bil nadlegovan z raznimi vprašanji. Ker otrok navadno z vso zapljljivostjo stavi vprašanja, bi bilo neusmiljeno z neresničnostjo ali z ostrimi besedami zatreti njegovo radovednost. Odgovor naj bo v takih slučajih kolikor mogoče prikladen otroškemu razumu.

Otrok prinese tedaj v šolo precej tvarine iz prirodoslovja in zdaj ima šola častno nalogo odstraniti zagrinjalo, ki zapira veličastno prirodino poslopje, odpraviti praznoverje in utrditi narodu pravo vero v neskončno modrost in vsegamogočnost božjo. Mogoče bo potem, šolo zapustivšemu otroku še dalje se izobraževati in razumevati poljudno pisane knjige raznih znanostij in strokovne časopise.

Za pouk iz prirodoslovja je treba posebnih priprav, s katerimi se prirejajo poskusi. Malokateremu učitelju so pa na razpolaganje take priprave (razun predpisanih, katere pa nikakor ne zadostujejo), zato je učitelj prisiljen jih sam narediti, da mu je možno vspešno poučevati. Podati hočem nekako navodilo, kako je izdelovati take fizikalčne aparate, ki jih vsak lahko pripravi, pa tudi take, katere morejo izdelati le posamezniki s svojo ročnostjo, s pomočjo raznega orodja ali kakega rokodelca. Da bo popis teh aparatov in eksperimentov ž njimi z ozirom na pouk bolj priročen, vredil jih bodem po berilnih vajah iz II., III. in IV. Berila.

Mnogo se nahaja reči, ki jih imamo kmalo pri rokah in s katerimi lahko razkazujemo cele partije iz fizike. Tako n. pr. goba, žoga, kozarec z vodo, goreča sveča, pečatni vosek, popir, les, kamen, kreda, vosek, svinec, lepenka, steklena plošča, krožnik, žlica, cilinder svetilnice, zrcalo itd. Take priproste priprave so še boljše za pouk, ko

umetni aparati, ker se pozornost učenca kaj rada obrača na lep aparat, mesto na poskus.

Za napravo družih aparatov je učitelju treba že nekoliko rokodelske spretnosti, katero si pridobi, ako rokodelca pri delu opazuje. Tvarina za take priprave je pa po ceni. Dobro nam služi zavržena kovinska šara, jeklne palice od dežnikov, kovinski gumbi, vojaški patroni, zavržena pločevina, kolesa starih ur, razne škatlje in druge podobne reči. Mnogo je treba seveda kupiti, posebno orodja, kar že nekaj stane. To so pa neznatni stroški, ako pomislimo, koliko nekateri za malo ali nič vredne reči izdajo.

Preidem tedaj na svoje priprave in poskuse. Opomnim še, da vse tu navedena tvarina zadostuje za štirirazrednice, na tri-, dvo- in jednorazrednicah, kjer se itak več beril izpusti, se primeroma tudi iz tu naštetega le najvažnejše porabi. Nekatera berila se ne naslanjajo na postavna določila, a skusil bom kolikor mogoče vso predpisano tvarino s temi berili združiti ter hočem povsod, razun popisa aparatov in poskusov, podati nekaj migljajev o obravnavi teh beril.

(Dalje prih.)

Fr. Trošt — Vodice.

Ukazi in odredbe šolskih oblastev.

I. Skladbe cesarjev Ferdinanda III., Leopolda I. in Jožefa I.

C. kr. deželni šolski svèt je razposlal c. kr. okrajnim šolskim svetom posamezne doli omenjene skladbe z nastopnim razpisom:

Z. 3326 ex 1893

Landesschulrath. Über Auftrag des hohen k. k. Ministeriums für Cultus und Unterricht sind die musikalischen Werke der Kaiser Ferdinand III., Leopold I. und Josef I. und zwar:

1. Psalmus „Miserere“ von Kaiser Ferdinand III.,
2. „Missa Angeli Custodis“ von Kaiser Leopold I.,
3. Motette „Sub tuum praesidium“ von Kaiser Leopold I.,
4. Cantate „Regina coeli“ von Kaiser Josef I., herausgegeben von Professor Dr. Guido Adler, Verlag von Artaris & Comp. in Wien behufs Betheilung von Bezirkslehrerbibliotheken im Wege der k. k. Schulbücher-Verlags-Direction anher gelangt.

Infolge dessen wird von den erwähnten Compositionen dem k. k. Bezirksschulrath für die dortige Bezirkslehrerbibliothek anbei die Composition „.“ mit der Aufforderung übermittelt, den Empfang anher zu bestätigen, sowie die Lehrerschaft auf das Erscheinen dieser Sammlung aufmerksam zu machen.

K. k. Landesschulrath. Laibach am 3. Jänner 1894

Für den k. k. Landespräsidenten: **A. Schemerl.**

Književnost.

Izvestja muzejskega društva za Kranjsko. Ravnokar razpošilja imenovano društvo svoja izvestja za l. 1893. in sicer dva nemška dela skupno s VI. sešitkom slovenskih. Mnogi zahtevajo, naj bi se tudi nemški del v dvomesečnih sešitkih izdajal, kakor n. pr. celovška „Carinthia“ in kakor čujemo, nima društveni odbor nič proti temu, če se le sposoben urednik najde. Najbogatejšo vsebino ima slovenski del izvestij, v katerem čitamo spise in doneske skoro vseh znanih slovenskih pisateljev, ki se pečajo z zgodovino ali prirodopisjem. Kakor v poprejšnjih letnikih, tako je napolnil tudi v lanskem večino predalov g. deželni arhivar A. Koblar (Drobtinice iz furlanskih arhivov, Boji na Krajinah in zmaga pri Sisku, Cesta čez Ljubelj, Valvasor vojak). Posebno zanimiv in velike strokovnjaške vrednosti je S. Robičev spis o „Kranjskih mahovih“, ki so v izvestjih privikrat tako točno popisani in učenemu svetu razglašeni. O prehistoričnih najdbah na Kranjskem zlasti o prežanimivih izkopinah na Magdalenški gori pri Šmarjah, poročala sta prof. Rutar in J. Pečnik. Prav zanimivi so bili „mali zapiski“, ki so prinašali zelo važne drobtinice za kranjsko domoznanstvo. Na platnicah so se tiskale razne „beležke“, bolj jezikoslovne vsebine, iz katerih se spozna n. pr. da je bila nekdanj glagolica tudi na Kranjskem močno razširjena. — Zgodovinski del nemških izvestij pripoveduje najpoprej o društvenem stanju (260 članov, med temi 4 častni in 3 dopisujoči) in o predavanjih v muzejskem društvu. Za tem prinaša prof. Kaspretovo razpravo o gosposčini Soteska (Ainödt) z mnogimi prepisi tamošnjih listin. V drugi razpravi opisuje nadzornik prof. Wallner prav obširno „Ljubljansko gardo od XV. stoletja naprej“, v tretji pa „Ljubljansko šolstvo pred reformami Marije Terezije“. Dobro bi bilo, ko bi tudi „U. T.“ to razpravo prinesel, če ne v celoti, pa vsaj v glavnih potezah. Prav zanimiva je tudi „Zgodovina Tivolskega grada“, katero je spisal znani preiskovalec Kranjske zgodovine P. pl. Radics. Na koncu zvezka se nahaja prepis štirih pisem iz Vatikanskega arhiva (prof. Rutar), ki se tičejo zgodovine antireformacije na Kranjskem. — V prirodopisnem delu nahajamo na prvem mestu obširno razpravo prof. Seidla o podnebju na Kranjskem, ki je pisana strogo učenjaški in bo našla torej le malo čitateljev med Slovenci. V drugi razpravi opisuje prof. Voss vse do zdaj znane rudnine na Kranjskem prav večje, ali grajati moramo nekorektno in nedosledno pisavo slovenskih krajevnih imen. Temu je pač lahko opomoči s tem, da se pogleda v krajevni repertorij ali pa popraša kakega slovenskega izobraženca. Konec prirodopisnega dela priobčil je prof. Rutar vse do sedaj natančno izmerjene točke na Kranjskem (o priložnosti niveliranja, vpeljevanja vodovoda v Ljubljani in trasiranja železnice), ki vtegnejo zanimati marsikaterega učitelja ob omenjenih progah. *M. M.*

Vestnik šolske družbe sv. Cirila in Metoda. VII. Povodom VIII. velike skupščine v Sežani dné 26. julija 1893. Izdalo in založilo vodstvo. V Ljubljani. Tiskala „Katoliška Tiskarna“. 1893. Str. 164. — V Vestniku beremo na prvem mestu natančno poročilo VIII. velike skupščine naše šolske družbe, katera je bila dné 26. mal. srpana 1893 v Sežani na Krasu. Iz obsežnega poročila posnamemo, da je imela družba v letu 1892. **15.962 gld. 80 kr.** dohodkov in **13.258 gld. 9 kr.** razhodkov. Te številke nam pričajo o velikem vsestranskem delovanju prekorigne družbe. Od strani 69. do 135. so objavljena imena vseh darovalcev in darovalk, kateri so družbi naklonili kakoršnikoli dar. Zlasti je lepo število onih rodoljubov in rodoljubkinj, ki so doposlali družbi prve krone. Iz imenika podružnic za l. 1892. je razvidno, da je bilo na Kranjskem 56 podružnic, na Štajerskem 31, na Koroškem 15, na Primorskem 23, torej skupaj **125** podružnic z **11.068** udov, izmed katerih je **120** pokroviteljev. — V vodstvu družbe sv. Cirila in Metoda je 12 udov, v nadzorništvu 5 in v razsodništvu 5. Končno so zabelježeni društveni zavodi, katerih je jednajst in katere obiskuje nad tisoč slovenskih otrok! — Družba sv. Cirila

in Metoda bodi sleharnemu Slovencu sveta družba! Vsak jo podpiraj po svojih močeh, saj je podpore potrebna in vredna vsega priznanja! G.

Ugodna prilika. V M. Kuštrovi zapuščini v Kranji je na prodaj pod polovico znižano ceno več lepo vezanih knjig in sicer: Valvasor (Krain u. Kärnthen); Brehm's Thierleben; Schlossers Weltgeschichte; Dorres Hl. Schrift; Jean Pauls-Werke; Shakespeares dram. Werke; Wielands Werke; Lessings Werke; Bibliothek für Ost und West; Saphirs Schriften, Vaterländisches Ehrenbuch i. dr. Oglasiti se je pri vdovi pokojnikovi.

G. Likar, knjigotržec v Gorici je izdal prav praktične zvezke za ljudske šole. Njih liniaturo je uredil za osemletno šolsko dobo tako, da učenec rabi vsako leto drugo zaporedno številko od 1. do 8. Te liniature so pregledali in odobrili gg. nadzorniki in učitelji na Goriškem. 100 pisank iz močnega popirja velja 70 kr., iz malo šibkejšega pa 60 kr.

Dom in Svet, ilustrovan list za leposlovje in znanstvo izhaja od novega leta sem po dvakrat na mesec in v večji obliki, kakor do sedaj. 1. številka je izšla s prav zanimivo vsebino in krasnimi slikami. Cena „Dom in Svet-u“ za l. 1894. je: 4 gld. 20 kr. za celo leto; 2 gld. 10 kr. za pol leta; 1 gld. 5 kr. za četrto leto.

Vrtec, časopis s podobami za slovensko mladino je prinesel v 1. letošnji številki prav mnogo podučnega in kratkočasnega berila za našo mladino. Vrtec stoji za celo leto samo 2 gld. 60 kr.; za pol leta 1 gld. 30 kr.

Ljubljanski Zvon — književno glasilo razumništva slovenskega — prinaša v letošnji prvi številki mnogo lepih pesem in povesti iz peres prvih pesnikov in pripovedovalcev slovenskih. „Lj. Zvon“ izhaja po 4 pole obsežen v veliki osmerki po jedenkrat na mesec v zvezkih ter stoji vse leto 4 gld. 60 kr., pol leta 2 gld. 30 kr., četrto leta 1 gld. 15 kr.

Spomin pridnim učencem ali nauk o lepem vedenji šolske mladine. Spisal **J. S.**, katehet. V Ljubljani. Natisnili in založili J. Blaznikovi nasled. Cena 10 kr.

Slovensko-nemškega slovarja knezoškofa Antona Alojzija Wolfa osmi sešitek obseza besede od „medčeljūsten“ do „naj“.

L i s t e k.

Nulla dies sine linea.

Gospod urednik! Kdo bi si bil mislil letos o novem letu, da bomo imeli v malo dneh tako važen in zajedno tudi v finančnih zadevah nevaren faktor v naši „revni“ deželi. „Proračun za šolske potrebe“ napravlja brezupen utis. Dežela preveč troši za šolstvo, uspehi so neznatni. Taki vzdihli so odmevali po dvorani deželnega zbora.

Torej kakor vidite, vsekako smo važen, a drag faktor v domovini. Na vsak način je to napredek. Da, napredovali smo. „Vsaka stvar jedenkrat pride naprej“, tako je dejal oni, ki se je spodtaknil na pragu v hranilnico, butil z glavo v prestrašenega uradnika, opravičuje svoj nenavadni prihod s slabim vremenom, ledenim pragom in kolikor toliko tudi — z lastno nerodnostjo. „Glava je le glava, zakaj bi ne smela kedaj tudi naprej; saj brez glave ni mošnje; brez mošnje ne hranilnice. Oprostite, gospod urednik, ta dan si bom zapomnil“.

„Tudi jaz!“ bil je odgovor čudnemu obiskovalcu.

Smejali se bodete, gospod urednik, prebravši te vrstice in mislili: kako nerodna primera! Toda izvolite počakati. Danes tudi jaz ne prihajam s praznim košem.

Naš vrli Pivčan izpod Leskovega grma je zadnjič poudarjal vrlo misel, da bodimo solidarni, bodimo jedini kakor je jedina čast. duhovščina. Zares zlata vredna misel, in

vsi kot jeden mož moramo delovati na to, da se čim prej — začne — uresničevati; vsi kot jeden mož se moramo potezati tudi za najmanjšega in najmlajšega brata, ko se mu je godila krivica. Tukaj smo! Brez nas ni napredka. Štrajkov sicer ne bomo uprizarjali, ali branili se bomo vsi in proti vsakemu, ki nam bo želel zlo.

Oprostite, gosp. urednik, da po tem receptu začnem najprej sam: 12. prosinca t. l. trdil je poslanec Šuklje, da prihaja na učit. pripravnice najslabši material — na gimnazijah in realkah propali dijaki — ki navadno nimajo posebnega veselja za učiteljski poklic. Tako je govoril prof. Šuklje, državni in deželni poslanec, mož, ki ima dostikrat razum in glavo na pravem mestu; mož, ki se zna zvijati tako na vse mogoče načine, da bi mu — kakor je trdil nedavno nek drug listkar — jedino francoska revolucija s svojimi raznovrstnimi fazami mogla do živega. V vseh drugih dogodbah svetovne zgodovine bi si bil znal g. profesor pridobiti udoben, varen kotiček, ki bi imel poleg drugih ugodnostij tudi masne dohodke. Samo revolucija, katere „prave vzroke“ nam je gospod celo napisal v boljših časih, ta bi bila spravila gosp. Franciška — pod giljotino. Ta mož torej izrekel je oni dan o našem stanu ostro besedo — sodbo težko in okorno kakor je okorna g. Franciška trditev.

Ali so g. profesorju znani vzroki, zakaj propadajo tudi dobri dijaki?

Ali pridejo na pripravnice samo propali dijaki?

Ti prašanji bi bil moral gospod Šuklje vsaj nekoliko premisliti, saj bi mu poleg izvrstne govorniške spretnosti ne bilo nemogoče. Zato moramo smatrati njegov izrek — nepremišljeno tirado.

To trditev moram takoj opravičiti.

Čakajte gosp. urednik, najlepše šele pride!

Ergo na pripravnice prihajajo propali dijaki, ki navadno nimajo posebnega veselja do učiteljskega stanu. V svoji skromnosti — kot najslabši material — usojamo si prašati gospoda profesorja, ki je gotovo imel čas in priložnost baviti se z logiko več kot mi: Če nimajo pripravniki veselja do učiteljskega stanu, kaj neki jih vleče v učiteljski jarem? Odgovorimo sami: Današnji svet se podi za materialnimi uzori, torej jim je vaba gotovo mastna plača (nagrada?) 360 gld. na leto! Kaj neki družega bo imelo tako moč?

Morda pa misli g. poslanec — s tem nečemo nikogar žaliti — da so človeku potrebni res nadnaravni talenti, da dovrši gimnazijo ali realko? Dvomimo.

Pustimo to! Nulla dies sine linea. Ni ga dneva, da bi naš stan ne dobil kake brec! Vrnili bomo pa vsako, pridi od koder koli. Qui tacet, consentire videtur. Tako mislim jaz, tako mislite vi, g. urednik, in tako bi mislil isti poslanec Šuklje, ko bi kdo napadal profesorski stan v revni naši deželi.

Tudi če ni bilo nikogar v zbornici, da bi se bil potegnil za nas — in če prav tudi poslanec-učitelj tega ni storil — zato bomo naše deželne očete še vedno spoštovali in čislali. Saj smo vajeni potrpeti in si s tem služiti — nebesa. Bog daj, da bi pogled na šolski proračun ne bil nikdar več brezupen in pa, da bi se — še tega je bilo treba — na gimnazijah in realkah propalim dijakom vendar že nehale sline cediti po tistih letnih 360 gld. nagrade! To so skromne želje skromnega *pesimista.*

Naši dopisi.

Iz Ljubljane. (Emilija Witschel †.) Dne 5. prosinca t. l. umrla je po večletnem bolehanji gospodičina Emilija Witschelnova, učiteljica na nemški dekliški šoli v Ljubljani. — Pokojnica delovala je kot začasna učiteljica 3 leta na petrazrednici v Velikovcu na Koroškem, potem 2 leti kot pomožna učiteljica na tukajšnji c. kr. vadnici ter je bila imenovana leta 1889. za četrto učno mesto na nemški dekliški šoli. — Vneta za svoj poklic, bila je premarljiva vestna učiteljica in odkritosrčna ljubeznjiva koleginja. *A. B.*

Iz ljubljanske okolice. (Cesarska pesem.) Vsakemu izmed tovarišev je bila gotovo ljuba muzikalična priloga „Tovariševa“, katera nam je prinesla za novoletno darilo cesarsko himno v izvirniku. Marsikomu je bila neznana — vsaj ima skoraj vsaka pesemska knjiga drugačen napev. Primerjaj nemške knjige „Weinwurm-ove“, „Slavček“, „Cecilijo“! Kolikor knjig toliko napevov — res ni bistvenega razločka. A jednako le ni! „Slavček“ ima še to napako, da je melodiji podložen stari tekst, torej za šolo jako ne-pripravno.

Sedaj imamo pa izvirno melodijo himne tu, katere naj bi se zares vsak učitelj oklenil. Vsaj jo ima tudi že „Cantica sacra“ (v novejši izdaji), torej se na gimnaziji poje gotovo po izvirniku. Ali pa ne bode nastala še večja zmešnjava pri opevanji najslavesnejše — nam in šolski mladeži najdražje pesmi, ako jo poje prvi tovariš po „Slavčeku“, drugi po „Ceciliji“, a tretji po izvirniku? Kakor pri vsem pouku, tako je potrebna še posebno popolna enakost pri cesarski pesmi na vseh javnih in zasebnih šolah. Ali bi ne koristil dobri stvari odbor „Slov. učit. društva“, ako bi opozoril isti velesl. c. kr. deželni šolski svet na ta jako občuten nedostatek? Dokler ne bode ukaz velesl. c. kr. deželnega šolskega sveta natančno določil, katera melodija cesarske pesmi se ima peti, toliko časa pela se bode ista kaj različno. Cesarska himna pa naj nam bode drag biser, na katerem ni prenarejati prav ničesar in katero naj poslušá sivi starec še prav tako, kakor se je je učil kot otrok v mladosti. Č.

Izpod Leskovega grma. (Konec.) Vsakemu je znano, kako je pri učiteljih z volilno pravico. Inajo jo le učitelji-voditelji naj si bodo že definitivno ali pa začasno nastavljeni. Definitivni učitelji na večrazrednicah jo nimajo, tedaj so na slabšem, kakor začetniki na jednorazrednicah. To se nikakor ne vjema. Postavodajalni krogi naj bi to stvar vendar jedenkrat uredili, naša „Zveza“ naj bi se za to krepko potegnila. Poniževalno je za ves učiteljski stan, da ima črevljar, ki plačuje morda 5 gld. patenta od svoje obrti, volilno pravico, a učitelj s zrelostnim in sposobnostnim spričevalom službujoč 10 do 15 let jo nima! Pravijo, da je sedanja doba „liberalna“! Učitelji jo kot tako pač malo poznamo! Nekdaj je bil pouk obrt (ein Gewerbe). Da je to še dandanes, morali bi plačevati sicer „patent“, — pa imeli bi saj volilno pravico!

Gotovo bode kdo popraševal, kaj toliko bezám po tej volilni pravici. Odgovor podam v naslednjem. Prvič je volilna pravica — pravica; teh pa imamo učitelji malo. Drugič si pridobi učitelj s to pravico več moralne veljave med ljudstvom — več avtoritete. Tretjič pa nam podaja volilna pravica nepresegljivo sredstvo in moč, s katerima bomo še najpoprej dosegli zaželjeni smoter.

Z rastočo važnostjo raznih volitev raste tudi važnost volilne pravice. Od izida dotičnih volitev odvisna je večina v državnem in deželnem zboru, odvisno je delovanje teh dveh korporacij, odvisna je usoda — učiteljskega stanu. Z volilno pravico v roci smo si učitelji deloma kovači svoje — sreče.

Komur je dana volilna pravica, temu dana je tudi pravica poštene agitacije, pravica svobodne volitve. Učitelji seveda bili smo do zdaj tudi v tem oziru izjema — dasi nezakonito. Vsakemu svoje! Ker je znano, kako sitno je, ako se mora učitelj sam bojevati za take pravice, sam se pritoževati, naj bi sl. „Zveza“ to izvedla na — čisto.

Napačno in greh je torej, ako se vsaj oni učitelji, ki so volilci ne poslužujejo te pravice v polni meri. Indiferentizem, zamera itd. tukaj niso na mestu! S takim postopanjem spodkopujemo veljavo samim sebi, mečemo še ono malo orožja — proč, kar ga imamo in hajdi! za dom — v beg! To ne gre! Držimo pravice, ki jih imamo, pa pridobivajmo si novih — to naj je naše geslo.

Volitve so postale — kakor rečeno — velikanskega pomena. Ali naj tedaj roke križem držimo, ko se gre za našo bodočnost? Ali naj mirno gledamo, kako se okoriščajo druge stranke morda — na naš račun?! Nikakor ne! Vsak učitelj-volilec naj se udeležuje občinskih in družih volitev in naj vpliva kolikor mogoče na volilce, da izvo-

lijo šoli in učiteljstvu prijazne može. Marsikakemu obč. odboru nikakor ni v škodo, ako je med odborniki tudi učitelj. Učitelj naj celo agituje, da pride v odbor, da je izvoljen za volilnega moža ob priliki državnozborskih in drugih volitev. Tega učitelj gotovo ne bo storil iz osebnih-sebičnih namenov, ampak v prid svojega stanu, v očigled vkupnega smotra vsega učiteljstva.

Učiteljev nas je samo na Kranjskem 565. Vsak učitelj pa ima in si lahko pridobi več ali manj vpliva v svojej občini, v obč. odboru in pri raznih volitvah. Upoštevši to moramo pripoznati, da se dosedaj niti nismo zavedali svoje moči, ker jo nismo vporabljevali in nismo bili jedini v sinotru. Delujoci složno na zgoraj naznačen način pa bomo kmalu dospeli do uspehov.

Naše prošnje, ki jih vlagamo na deželni zbor, „romajo“ navadno v „koš brez dna“. Izvoljenim poslanecem smo le tedaj važen in potreben stan, kedar strežemo stranki, kateri pripadajo — kedar strežemo njihovim namenom — ko so pa „na gorkem“, smatrajo pa ljudsko šolstvo za neznosno breme našega kmeta, nas pa slikajo v deželni zbornici kot nedelavne in nesposobne učne moči — da ne dosežemo zadovoljnih uspehov v primeri s stroški, koje dežela za šolstvo žrtvuje — češ, da smo preslabo nadzorovani (poslanec Kersnik*) — ali pa, da smo najslabši materijal — na gimnazijah in realkah propali dijaki, koji bajé nimamo posebnega veselja do poklica (!) (poslanec Šuklje*)

Prav se nam godi!

Vzrok naših neuspehov pa je deloma tudi ta, ker ne prošinja vsega učiteljstva isti duh, ker je mnogo tacih, ki hodijo svoja pota — ne zmené se za koristi vsega stanu. Žalostno je, da jih je mnogo, ki niti niso udje istih učiteljskih društev in „Zveze“. Dokler bo med nami takih separatistov in egoistov, dokler bo med nami to liko tovarišev, ki so v prvi vrsti kaj družega, a še-le v drugi in tretji vrsti učitelji, dotlej ni misliti na plodonosno delovanje za ugled in veljavo našega stanu. Nikoli ne bomo učitelji s tem dosegli zaželjenega uspeha, ako žrtvujemo svoje prepričanje, ako se hlapčevski klanjamo tujemu vplivu in tujim načelom. Da smo stari, nepoboljšani Slovani, pozna se nam pri vsaki stopinji. Ne samo med saboj smo dostikrat nesložni; tudi v javnosti kažemo se nekako razbite. Centralizacije ni nikjer tolikanj želeli, kakor pri nas.

Imamo dva strokovna lista. Ta dva lista beremo sami učitelji skoraj. Tu tožimo o naših revah in nadlogah, o našem trudu, o uspehih, upih in željah, časi se tudi znabiti nekoliko „skavsamo“ in pri tem — ostane. Dasi sta oba lista učiteljem koristna, vendar na zunaj ne dosežeta pravega uspeha, ker sta premalo razširjena med ostalim narodom. Delati pa je treba na to, da se seznanijo tudi drugi ljudje z našimi težnjami, z nedostatnostimi v šoli, da spozna tudi ljudstvo važnost učiteljskega stanu in njegovega delovanja v prid narodne izomike, da se avtoriteta učiteljstva razširi in utrdi.

Naša dolžnost bodi, da oba lista širimo med našim narodom in oba lista bodita glasilo in vodilo vsemu slovenskemu učiteljstvu v učilnici in javnosti. Čisti dohodek porabil bi se v dobrodelne naprave. Zbirali bi lahko doneske za gradnjo „Učiteljskih konviktov“, kakeršnih inajo na Češkem že več.

Oba lista bodita naš ponos in pomnožujta našo stanovsko veljavo. Kakor povsod vidimo, so v sedanji dobi časniki faktor, s katerim se mora računati, ki imajo neverjeten vpliv na javno in zasebno življenje.

Tovariši! Časi so resni za nas! Bog zna kaka usoda nas čaka že v bližnji bodočnosti! Ako smo složni, reprezentiramo silo, katero je treba povsod vpoštevati! Zato pa: organizirajmo se, tesno se združimo v vsakem oziru in složne združene moči vporabimo v korist šole, v izboljšanje svojega stanja in v blagor našega naroda!

Pivčan-Korenika.

*) Gospoda poslanca pač ne poznata delavnosti in sposobnosti ter skrajno neugodnih razmer ljudskih učiteljev na Kranjskem.

Iz kranjskega okraja. (Mihael Kuster †.) Dne 27. grudnia m. l. je umrl Mihael Kuster, nadučitelj na deški šoli v Kranji. Rojen je bil pokojnik v Olševku l. 1836. Ljudsko šolo je pohajal v Kranji, v Ljubljani pa gimnazijo. Nekaj časa je obiskoval tudi visoko šolo na Dunaji. Pozneje je napravil izpit za učitelja na nesamostojnih nižjih realkah in bil mnogo let informator pri baronu Lazzariniju v Smedniku. Od tam je prišel v Kranj na ljudsko šolo kot 4. učitelj l. 1866. Leta 1874. je postal nadučitelj na tej šoli in v tem letu je bil imenovan tudi c. kr. okrajnim šolskim nadzornikom za kranjski okraj. To častno službo je opravljal do l. 1876. V šoli je bil jako delaven in natančen. Za napredek na šolskem polju se je vedno zanimal in delal je s svojimi zadnjimi močmi za šolo. Bolehal je blizu 7 let. V tem času večkrat na smrt bolan, je vselej precéj dobro okreval in se zopet jako energično poprijel svojega posla. Nihče bi mu ne bil prisodil, da ga bode influenza tako hitro zmagala. Pogreb je bil jako lep in udeležba obilna. Tovariši in tovarišice so mu položili na grob krasne vence, pevci so mu pa zapeli pred hišo in na grobu žalostinke. Lahka mu zemlja domača!

Društveni vestnik.

Iz Ljubljane. (Vdovsko učiteljsko društvo.) V odborovi seji dne 28. grudnia m. l. je bil v društvo sprejet g. Jožef Turk, oženjen nadučitelj v Begunjah na Gorenjskem. Druga prošnja g. nadučitelja J. R. iz K., ki je društvu pristopil leta 1890. in plačal le 5 gld. letnine, potem pa po sklepu občnega zbora 1892 bil iz imenika izpuščen, a se sedaj zopet oglašil, hoteč plačati vso vstopnino na enkrat, zahtevaje, da se mu vsaj eno leto preskušnje pregleda, se je odklonila s tem pristavkom, da ga odbor s tem pridržkom ne more sprejeti in da se zoper to lahko pritoži pri prihodnjem občnem zboru.

P. n. društvenike opozarjamo, da je konec meseca prosinca prvi obrok za vplačevanje letnine za leto 1894. Gospodom tovarišem, ki žele pristopiti, pa poudarjamo še jedenkrat to: „Kdor hoče postati ud naj vpošlje nekolekovano prošnjo na odbor in naj nikar ne pozabi priložiti zdravniškega spričala, kajti brez tega se nihče ne vsprejme. Vstop se nikomur ne jamči, vender brez gotovega vzroka nikogar ne zavračamo. Leti preskušnje se štejeta od dne prvega vplačevanja, a ne od dne vsprejetja, če ni bil denar prošnji že priložen. Vsaj v dveh letih mora biti plačana vsa vstopnina, ki znaša za slehernega toliko goldinarjev, kolikor let je že dovršil. Letnina je za neoženjene 4, a za oženjene 6 gld., ki pa se more zvišati pri občnem zboru po § 22. lit. e.

Vdove dobivajo sedaj po 100 gld., a vsak otrok do spolnjenega 18. leta po 25 gld. Števila otrok se društvo ne ustraši, ako jih je več pa dobivajo temveč, ker društvo je humanitarno. Pri društvu so vdove, ki so dobile po smrti svojega soproga že več nego po 2000 gld. Gospodje tovariši! Tukaj imate najlepšo priliko pokazati učiteljsko vzajemnost“.

Jos. Cepuder, tajnik.

V e s t n i k.

Osobne vesti. Umirovljeni profesor g. Rajko Čuček je imenovan profesorjem na državni gimnaziji v Kotoru. — G. Gr. Poljanec, učitelj v Vuzenici, je postal nadučitelj v Črešnjevi; g. A. Gselman, podučitelj pri Sv. Martinu pri Vurbergu, učitelj v Dobravcih pri Mariboru. Gospici Marija in Ivana Škerjanc, prva v Bučah, druga na Bizelskem, postali ste podučiteljici pri Sv. Juriju v Slov. gor. — V Zagrebu je umrl upokojeni vodja mestne ljudske šole v gornji Ilici in izdajatelj lista „Školski vrt“ g. Miroslav Čugšvert. N. v m. p.! — Članom deželnega šolskega sveta za Istru so imenovani gg.: Josip Križman, kanonik v Trstu; Jakob Babuder, ravnatelj na gimnaziji v Kopru; dr. Fran Swida, ravnatelj na gimnaziji v Poli; Ivan Markelj, ravnatelj na učiteljski v Kopru. Umrl je v Gorici bivši gimnazijski ravnatelj g. Fran Schaffenhauer.

N. v m. p.! — V Prevojah je pa umrl Anton Gogala, bivši učitelj v Begunjah na Gorenjskem. N. v m. p.! — **Tretji večer** „Slovenskega učiteljskega društva“ bo dné 5. svečana pri Hafnerju.

Glásbanih vilic z normalnim glasom, kakor so za pouk v petji predpisane, dobi se še nekoliko komadov pri G. A. Zumnru, c. kr. okrajnem šolskem nadzorniku po 1 gld. 33 kr. Vilice so velike, imajo močen glas in da ne zarjavé, spravljene so v lep etui.

Trahom, ali egiptovska bolezen na očeh se strahovito širi na Ogerskem. Po izreku nekega veščaka je več nego jeden milijon ljudi bolnih in jih mnogo vsled te bolezni oslepi. Najbolj razširjena je bolezen med vojaki in med služkinjami in otroci.

Zblazneli odgojitelj. Odgojitelja sinov cesarja Viljema, učitelja Stephana zadela je žalostna usoda, da se mu je zinešal um. Ze dlje časa se je opazovalo, da se 27letni mož obnaša jako čudno. Visoka čast, ki ga je doletela, ko je bil pozvan odgojiteljem cesarskih princev, mu je menda zmedla um. Oče vzél je nesrečneža k sebi na svoj dom.

Zahvala. Premilostni gospod prošť dr. Anton Jarc, c. kr. dež. š. nadzornik v. p., vitez Franc Jožefovega reda itd. itd. blagoizvolil je naši bukvarni poslati 2 jako primerni knjigi, za kar se visokemu podporniku dostojno zahvaljuje odbor okrajne učiteljske knjižnice v Postojini, 22. prosinca 1894.

Jan. Thuma, načelnik.

Štef. Primožič, knjižničar.

Zahvala. Slavno društvo „Narodna šola“ zahvaljujejo za poslano šolsko blago šolska vodstva v Osilnici na Kolpi, v Zagradci in v Št. Juriji pod Kumom.

Uradni razpisi učiteljskih služeb.

Št. 836

o. š. sv. V tolminskem šolskem okraji namestiti se imajo sledeče službe: 1. Mesto učitelja ali podučitelja na štirirazrednici v Bovci. 2. Mesto podučitelja ali učiteljice eventuelno podučiteljice na trirazrednici v Cerknem. 3. Mesto potovalnega učitelja za Reka-Poljice. 4. Mesto učitelja ali podučitelja na podružnici na Lubinji. 5. Mesto učitelja ali podučitelja na podružnici na Žagi. 6. Mesto učitelja-voditelja na jednorazrednici v Podbrdi. Potovalni učitelj ali podučitelj ima 100 gld. na potnini in vsak podučitelj 50 gld. osebne doklade. Dohodki so določeni v deželnih postavah 10. marca 1870 in 4. marca 1879. Prošnje s postavnimi spričevali, prosilci iz drugih okrajev tudi z zdravniškim spričevalom je vložiti pótém c. kr. oblasti v 6 tednih od dneva razglása v „Osservatore Triestino“.

C. kr. okrajni šolski svét v Tolminu, dné 7. prosinca 1894.

Listnica uredništva. C. kr. okr. svét v Kočevji in Postojini: *Za zadnjo številko prepozno došlo G. J. S.: v Št. J.: Nekaj pride kmalo na vrsto, vse pa ni za naš list. G. prof. V. B. v G.: Nas bođe jako veselilo; nekaj prostora v listu imamo za srednješolske gg. profesorje vedno na razpolaganje. G. F. Sl. v L.: Pride v prihodnji številki na vrsto; pozdravljamo Vas kot novega sotrudnika!*

Listnica upravnništva. *Tretjo številko smo poslali vsem, ki nam prvih dveh številke niso vrnili ter jih vpisali med naročnike. — Stare dolžnike še jedenkrat lepo prosimo, da prično gotovo s 1. svečanom vplačevati na račun dolga. Kdor do 8. svečana ne pokaže dobre volje, temu se bođe list ustavil, dolg pa na drug način iztirjal. — Kdor izmed p. i. gg. naročnikov med letom zamenja svoje bivališče, naj nam blagovoli to naznaniti, da ne bođe nereda v razpošiljatvi. — G. A. T. na K. B.: Za leto 1893. ste dolžni še 1 gld.*

Današnja številka ima prilogo: Zemljevidna mreža.

Spominjajte se „učiteljskega doma“ pri raznih prilikah in zborovanjih!

«Učiteljski Tovariš» izhaja na 1¹/₄ poli male osmerke 1. in 16. dan vsakega meseca; ako je pa na ta dan nedelja ali praznik, izide dan poprej ali pa dan pozneje. — List stoji za vse leto 3 gld., za pol leta 1 gld. 50 kr. Udje «Slovenskega učiteljskega društva» prejemajo list za 2 gld. na leto, za 1 gld. na pol leta.

Spisi naj se blagoizvolijo pošiljati uredništvu v Ljubljani, sv. Petra nasip št. 37; naročnino pa prejema gospod A. Kecelj v Ljubljani na Kongresnem trgu št. 2. Vse pošiljatve naj se pošiljajo franko.

Lastnik: Slovensko učiteljsko društvo v Ljubljani. — Tisek R. Miličeve tiskarne.

